

Адміністративні стягнення в законодавстві України та Росії : порівняльний аспект

Солонар Анастасія Вікторівна, к.ю.н., старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки юридичного факультету Сумського державного університету

Правове регулювання поняття і видів адміністративних стягнень забезпечено на рівні Кодексів про адміністративні правопорушення як в Україні, так і в Росії. В українському законодавстві під адміністративним стягненням визначається міра відповідальності, що застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами [1]. В законодавстві Росії дана дефініція має назву «адміністративне покарання» і означає встановлену державою міру відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення і застосовується з метою запобігання вчинення нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами [1]. У даному випадку за вітчизняним законодавством, на відміну від російського, першочерговою метою застосування адміністративного стягнення є виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення.

Ст. 24 КУпАП дає вичерпний перелік видів адміністративних стягнень: попередження; штраф; оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення; позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами,

права полювання); громадські роботи; виправні роботи; адміністративний арешт; арешт з утриманням на гауптвахті; а також може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

У свою чергу, у ст. 3.2 КпАП РФ адміністративні стягнення діляться на: попередження; штраф; конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; позбавлення спеціального права наданого фізичній особі; адміністративний арешт; адміністративне видворення за межі Російської Федерації особи без громадянства чи іноземної особи; адміністративне припинення діяльності; дискваліфікація; обов'язкові роботи; адміністративна заборона на відвідування місць офіційних спортивних змагань в день їх проведення [2].

Попередження як захід адміністративного стягнення, як у вітчизняному, так і законодавстві РФ застосовується в аналогічному процесуальному порядку.

Найпоширенішим адміністративним стягненням є штраф. Ця каральна санкція міститься в більшості санкцій правових норм. Однак тут можна знайти розбіжність в кодексах двох країн: в КУпАП це стягнення визначено як «штраф», а КпАП РФ зазначає «адміністративний штраф». Також неоднаковий підхід можна простежити при обчисленні адміністративного штрафу. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності у вигляді штрафу» від 7 лютого 1997 року прийнято застосовувати неоподатковуваний мінімум доходів громадян, який становить 17 гривень [4]. КпАП РФ визначає розмір штрафу через величину, що кратна мінімальному розміру оплати праці.

Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, на відміну від КУпАП, в КпАП РФ відсутнє.

Таке адміністративне стягнення як конфіскація детально регламентоване як в Україні, так і в Росії. Однак слід звернути увагу на відсутність у КпАП РФ

положення стосовно конфіскації грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення.

Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві як один із видів адміністративних стягнень отримало належне правове регулювання у законодавстві обох країн.

Громадські роботи (за КпАП РФ – «обов'язкові роботи») фактично зводяться до виконання особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, від яких визначають органи місцевого самоврядування.

Виправні роботи характеризують собою такий вид адміністративного стягнення, яке полягає в утриманні із заробітної плати визначеної суми, тому зникає відмінність між виправними роботами та штрафом. Хоча деякі автори вважають, що неправильно зводити це стягнення лише до матеріального контексту, не беручи до уваги психологічний вплив, якого зазнає особа протягом всього терміну відбування покарання, тому виправні роботи як адміністративне стягнення мають характерні особливості, які вирізняють їх серед інших каральних адміністративно-правових санкцій та мають своє місце, визначене та визнане як теоретичними розробками, так і практичним досвідом їх застосування [3, с.72]. Проте певні автори дотримуються позиції, відповідно до якої виправні роботи як вид адміністративного стягнення мають бути вилучені із загального переліку стягнень. Так, Н. Саліщева зазначає, що вилучення з переліку стягнень виправних робіт відповідатиме міжнародним стандартам [5, с.44].

Ще одним стягненням, на яке можна звернути увагу, є адміністративний арешт. Дане покарання застосовується за адміністративні проступки, що за ступенем суспільної небезпеки наближаються до злочинів. Це стягнення є найбільш суворим із перелічених адміністративних стягнень, тому законодавець прямо зазначив, що воно має застосовуватися лише в окремих випадках. Водночас законодавець окреслив категорію осіб, до яких воно не може бути застосоване. Це вагітні, жінки, що мають дітей до 12 років, особи,

що не досягли 18 років, інваліди першої і другої груп. За російським законодавством коло осіб, до яких не може бути застосовано адміністративний арешт, дещо розширене [2]. Крім того, КпАП РФ не передбачає такого адміністративного стягнення як арешт з утриманням на гауптвахті.

Таке адміністративне стягнення за КпАП РФ як дискваліфікація полягає у позбавленні фізичної особи права замінити посади федеральної державної цивільної служби, посади державної цивільної служби суб'єкта Російської Федерації, посади муніципальної служби, обіймати посади у виконавчому органі управління юридичної особи, входити до ради директорів (наглядова рада), здійснювати підприємницьку діяльність з управління юридичною особою, здійснювати управління юридичною особою в інших випадках, передбачених законодавством Російської Федерації, або здійснювати діяльність з надання державних і муніципальних послуг або діяльність у сфері підготовки спортсменів (включаючи їх медичне забезпечення) і організації та проведення спортивних заходів, або здійснювати діяльність у сфері проведення експертизи промислової безпеки, або здійснювати медичну діяльність або фармацевтичну діяльність. Адміністративне покарання у вигляді дискваліфікації призначається суддею і встановлюється на строк від шести місяців до трьох років.

У свою чергу адміністративне призупинення діяльності за КпАП РФ полягає в тимчасовому припинення діяльності осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, юридичних осіб, їх філій, представництв, структурних підрозділів, виробничих ділянок, а також експлуатації агрегатів, об'єктів, будівель або споруд, здійснення окремих видів діяльності (робіт), надання послуг.

Вартим уваги за законодавством Росії є таке стягнення як адміністративна заборона на відвідування місць проведення офіційних спортивних змагань у дні їх проведення, яке полягає в тимчасовій забороні громадянину відвідувати такі місця у дні проведення офіційних спортивних змагань і встановлюється за порушення правил поведінки глядачів при проведенні офіційних спортивних змагань.

Підводячи підсумок, зазначимо, що з огляду на систему адміністративних стягнень стає очевидним, що в законодавстві обох країн вони дуже схожі. Проте, слід звернути увагу на те, що якщо у КУпАП таке адміністративне стягнення як оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення передбачене, то в КпАП РФ воно відсутнє, як і арешт з утриманням на гауптвахті. Крім того, в законодавстві України відсутні такі стягнення як дискваліфікація, адміністративне припинення діяльності, а також адміністративна заборона на відвідування місць офіційних спортивних змагань в день їх проведення. В ракурсі проведеного дослідження видається доречним розглянути можливість запровадження в Україні вищезазначених адміністративних стягнень, що дозволить обрати найбільш доцільний і ефективний засіб впливу на порушника.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1984. - № 51. - Ст. 1122.
2. Кодекс про адміністративні правопорушення Російської Федерації від 30.12.2001 р. № 195-ФЗ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.consultant.ru/popular/koap/>.
3. Хорощак Н. В. Адміністративні стягнення за законодавством України: Монографія / Н. В. Хорощак. - К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. – 172с.
4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності у вигляді штрафу : Закон України від 07.02.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 14. - Ст. 114.
5. Салищева Н. О проекте Кодекса Российской Федерации об административных правонарушениях / Н. Салищева // Российская юстиция. - 1995. - № 12. - С. 44.

Солонар А.В. Адміністративні стягнення в законодавстві України та Росії: порівняльний аспект / А.В. Солонар // Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie PRÁVNA VEDA A PRAX: VÝZVY MODERNÝCH EURÓPSKYCH INTEGračNÝCH PROCESOV/ 27. – 28. Novembra 2015. – С.180-183.